

egentliga flygtid inföll nu — mitten av augusti — och även *Eristalis tenax* visade sig vara en höstart.

Åskväder och regn voro från slutet av juli vanliga och i augusti började regnen så småningom bli kalla. Dessa lågtempereerade regn visade sig vara synnerligen ödesdigra för isynnerhet mjuka och flygande insekter. De blevo genom sådana regn starkt decimerade. Det första kalla sensommarregnet betecknade helt enkelt avslutningen på den egentliga sommarfasen i insektlivet.

Entomologien kan på flera sätt ha betydelse för ungdomen, bl. a. som bildningsmedel. Den bjuder på ett rikt material för insamlingar och många problem och lockar därigenom till allt större fördjupning. I sin enklare form är den lätt och billig att utöva. Man kan kanske också säga, att den bidrar till att skola den ungdomliga fantasien — särskilt då natursvärmeriet — och föra fram till medvetande om, att livet överallt är en kamp och ställer krav — att detta är något generellt väsentligt.

SVEN GAUNITZ.

Kyrkogårdarnas skalbagge.

En av de få verkligt solvarma försommaraftnarna för ett par år sedan hade undertecknad slagit sig ned på en av sofforna på södra kyrkogården i Örebro. Insekter svärmade omkring såsom en del arter ha för sed strax före solnedgången. Medan det övervägande antalet insekter, såsom skalbaggar, flugor, skinnbaggar, fjärilar, dessa senare dock till största antalet skymningsfjärilar och nattflygare, älskar solsken och blir livligare ju starkare detta är, finnes en betydande kontingent som icke kommer fram förrän mörkret inträtt, och slutligen gives det arter som endast visa sig timmen eller halvtimmen före och någon stund efter solnedgången.

Då jag nu på södra kyrkogården såg de i den dalande solen brungult glänsande insekterna, var jag ganska säker om vad det var för en gynnare som vid denna stund på dagen dansade sin danse macabre över gravarna. Ett ex. infångades, och mycket riktigt, det var den misstänkte, en 3—4 millimeter lång, platt och smal skalbagge, *Rhizophagus parallelis*, såsom dess vetenskapliga namn lyder. Med något svenskt namn kan jag inte stå till tjänst, men om den kallas likbaggen, så vore det icke obefogat, såsom skall framgå av följande.

Arterna av släktet *Rhizophagus*, vilka förr fördes till familjen *Nitidulidae* men nu bilda egen familj, *Rhizophagidae*, äro flera, även i vårt land, och de leva, med undantag för denne *parallelis*, under trädbark. Beträffande deras larver är det konstaterat,

att de under barken gå på rov efter andra insekters larver och även äta deras exkrement. Men beträffande *parallelicollis* gjorde entomologer i skilda länder den iakttagelsen att den svärmade över kyrkogårdar. Det finnes strödda notiser om denna sak i utländska tidskrifter och en notis i en äldre årgång av vår svenska Entomologisk Tidskrift, och det ser ut som om de olika författarne gjort iakttagelsen oberoende av varandra, utan att ha fått uppmärksamheten fäst därpå av varandra. Själv tog jag flygande ex. av arten på Örebro södra kyrkogård redan så tidigt som i början av detta århundrade, och sedermera har jag iakttagit den flera gånger under årens lopp, men nästan alltid syntes djuren svärma, efter allt att döma i tusentals ex., endast en kväll, alltid en kvalmig sådan i maj eller början av juni. I detta hänseende liknar denna skalbagge en del andra, och fallen äro väl analoga med binas och myrornas svärmning, d. v. s. bröllopsflykt, vilken ju försiggår i särskilt varm och torr väderlek, ehuru i motsats mot hos *parallelicollis* mitt på dagen.

Att djuret har med kyrkogårdar att göra framgick på ett särskilt frappant sätt då jag genomgick en del preparatrör med skalbaggar som insamlats av min vän fil. lic. Hans Lohmander, Göteborg, på Bornholm. I ett av rören funnos flera ex. av *Rhizophagus parallelicollis*, och på fyndlappen i röret kunde läsas: — Rönne kyrkogård.

Och i fjol i maj månad, en varm, åskkvav afton då jag var på tillfälligt besök i Arboga och besökte kyrkogården där, flögo små brungula skalbaggar i mängd omkring. I mitt sällskap blev det tal om »likbaggen» som jag kort förut skrivit något om. Jag fångade några ex. av den svärmande skalbaggen, och se — det var just »likbaggen».

I den katalog över Fennoscandias och Danmarks skalbaggar, som är under utarbetande, har jag kunnat upptaga denna art med säkerhet nordligast för Dalarne, nämligen Falun, men uppgift, ehuru utan beläggsex., finnes för Lappland, nämligen Kvickjock, på kyrkogård.

Huru skall man nu förklara detta djurs sällsamma förekomst på de dödas vilorum? Att den har något med liken att skaffa kan man nästan a priori antaga. Och forskningen har också avslöjat vari beroendet består. Den förste som beskrivit larven synes ha varit fransmannen Rey (1886), och senare (1888) klarlade hans landsman Mégnin i sitt arbete »Faune des cadavres» (»Likens fauna») att larven till *Rhizophagus parallelicollis* lever på liken i gravarna, där den livnär sig av likfettet. Den utvecklas sålunda 3—4 meter under jordytan.

Huru tager sig den nykläckta skalbaggen upp till jordytan för att på aftonen efter en varm, solig dag svärma och älska, och

huru kommer den äggstinna honan genom lagret av jord och sand ned till liken? Det förefaller besynnerligt, men det går i alla fall uppenbarligen. Än mera märkligt är att en liten fluga (av släktet *Phora*) ävenledes ehuru svag och bräcklig i jämförelse med den dock hårda och fasta skalbaggen, som också har fötter med vilka den torde kunna gräva, kan leta sig fram genom det flera meter djupa jordlagret ned till den multnande kistans innehåll och därifrån upp till solljuset.

Dödgrävaren i Hamlet har sin kyrkogårdsfilosofi. Den lilla skalbaggen som svärmar och älskar på en kyrkogård och söker upp de döda djupt i deras gravar för att i de jordiska kvarlevorna av en människa som blev till mull nedlägga sin avföda och så säkra sitt släktes bestånd kan också föranleda till funebra meditationer över livet och döden.

Sedan undertecknad skrivit detta, upptäcker jag i en uppsats av Mr Albert Müller i *The Transactions of the Entomological Society of London 1871*: On the dispersal of non-migratory Insects by atmospheric agencies följande: »Herr Rouzot meddelar, att 21 maj 1856 den yttre boulevarden utanför Père Lachaise i Paris blev täckt av ett otal av *Rhizophagus parallelis* Gyll. till en höjd av 4—6 millimeter, och att de utefter murarna lågo i ett lager som var en centimeter högt och en kilometer långt. En storm uppstod på kvällen och sopade bort dem, så att ingen enda *Rhizophagus* var kvar där dagen därpå.»

Man aktger här bl. a. på två ting: Den enorma massan av »likbaggen» iaktogs just utanför en kyrkogård, Paris' bekanta Père Lachaise. Och det inträffade just en dag i maj, alltså vid den tid då den annorstädes iakttagits svärma i stor mängd.

ANTON JANSSON.

Etiketter för insektsamlare.

Det är ej nog att man i sin insektsamling har ett större eller mindre antal insektextemplar, utan man bör även veta, var och när man gjort sina fynd. För detta ändamål förser man insekterna med etiketter, som innehålla uppgifter härom. Hur insektsamlingens etikettering lämpligast bör ske, har dr Carl H. Lindroth omtalat i *Entomologbladet* nr 3—4 1937. Dr Lindroths gyllene regel i denna handledning är: »en ordentligt utskriven lokaetikett på varje nål.»

Om man insamlat ett större material, som noggrant skall etiketteras, ställes man inför ett icke så litet arbete, d. v. s. om man skall utskryva alla etiketter för hand. Är materialet, som skall